

О.Ю. Кузь, молодший науковий співробітник
Інститут овочівництва і баштанництва НААН

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ
РІСТАКТИВУЮЧИХ РЕЧОВИН
В ПЕРЕДСАДИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАТОЧНИКІВ
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ УРОЖАЙНОСТІ НАСІННЯ
КАПУСТИ ЧЕРВОНОГОЛОВОЇ**

Наведено результати ефективності застосування рістактивуючих речовин при передсадивній підготовці маточників капусти червоноголової у розчині бовтанки, їх вплив на приживлюваність і урожайність насіння.

Ключові слова: капуста червоноголова, передсадивна підготовка, рістактивуюча речовина, приживлення, урожайність насіння.

Вступ. Основне господарське призначення сортів капусти червоноголової – забезпечення населення свіжою продукцією у травні-червні після її зберігання. Особливість культури в умовах Лівобережного Лісостепу України – низька урожайність маточників і насіння. Займаючись насінництвом капусти червоноголової, слід враховувати її біологічні особливості, пристосованість до специфічних кліматичних умов зони [1].

Актуальною темою є вирішення проблеми приживлюваності насінних качанів капусти після садіння в поле та їх насінневої продуктивності. За технологічними вимогами, після шестимісячного зберігання необхідно обов'язково провести передпосадкову підготовку маточників: освітлення, підрошування, обробку глиняною бовтанкою. Такі прийоми здійснюють для відновлення ростових процесів кореневої системи, прискорення і завершення початкових репродуктивних змін етапів органогенезу (особливо у сортів зі щільною головою). Обробка вирізаних рослин за 2-3 дні до висаджування глиняною бовтанкою з ков'язом надійно запобігає висиханню під час перевезення качанів, до і після садіння, а також сприяє зменшенню випадів насінників і збільшенню урожайності насіння у середньому на 25 % [3,5,6,7].

© Кузь О.Ю., 2012.

Проте в умовах Лівобережного Лісостепу України даний захід підготовки капусти червоноголової не завжди ефективний, бо залишається досить слабкою приживлюваність рослин і низькою урожайність насіння. Підвищити ефективність означеного способу підготовки можна за допомогою рiстактивуючих речовин або препаратiв зi схожим впливом дiї. Шар глини може тривалий час утримувати цi речовини на поверхнi маточника, що сприяє поступовому проникненню їх у тканини рослини, а значить i впливати на основнi i початковi ростовi процеси капусти другого року вирощування [2,3,5].

Мета досліджень. Удосконалення передпосадкової підготовки маточників капусти червоноголової для виробництва насіння в умовах Лівобережного Лісостепу України.

Методика досліджень. Польові досліді проведено у 2008-2010 рр. у лабораторії насінництва і насіннезнавства Інституту овочівництва і баштанництва НААН з сортом капусти червоноголової Палета селекції інституту. Досліді проводили згідно відповідній методиці [6]. Площа облікової ділянки 5,6 м², повторність досліді шестикратна, розміщення ділянок систематичне. Статистичну обробку даних здійснювали методом дисперсійного аналізу за Б.А. Доспеховим (1985).

Перед висаджуванням маточників у відкритий ґрунт готували бовтанку, яка складалася з глини, коров'яку та води (1:1:3) і була контролем. До бовтанки (об'єм 10л) додавали рiстактивуючi речовини Марс-EL (1 мг/л) та iндолилoцтову кислоту (IО_цK) (ауксин) у концентрації 1 мг/л. Обробляли маточники досліджуваними речовинами однократним повним умочуванням їх у бовтанку безпосередньо перед висаджуванням у відкритий ґрунт.

Результати досліджень. За результатами фенологічних спостережень, рiстактивуючi речовини не чинили iстотного впливу на розвиток рослин – суттєвих відмінностей між варіантами не виявлено.

Біометричні показники свідчать, що усі досліджувані варіанти мали перевагу над контролем, але кращим виявився варіант із застосуванням бовтанки + Марс EL + IО_цK (табл.1). Встановлено збільшення висоти рослини на 27см, перевищення кількості пагонів першого та другого порядків майже у 2 рази, а також збільшення кількості стручків на 62%. Насіннева продуктивність рослини цього варіанту становила 17,8г (на контролі 12,7 г), що було на 40% більше.

Найвищий показник приживлюваності насінників - 92% отримано у варіанті, де використали бовтанку з Марс EL та IО_цK, він перевищував контроль на 19% (табл. 2). Найбільшу урожайність насіння – 305

кг/га забезпечив цей же варіант (у контролі 188 кг/га), приріст був суттєвим і склав 117 кг/га, або на 62% більше.

Висновки: Для забезпечення високого урожаю насіння капусти червоноголової при вирощуванні маточників доцільно використовувати передпосадкову обробку їх бовтанкою (глина + коров'як + вода – 1:1:3) з додаванням ріст активуючих речовин Марс ЕЛ (1 мг/л) і Іо_цК (1 мг/л). При цьому приживлюваність рослин сягає 92 % (контроль – 77 %), урожайність насіння становить 305 кг/га, а перевищення над контролем 117 кг/га, або 62 %, є істотним.

Бібліографія.

1. Жук. О.Я. Насінництво овочевих культур. / О.Я. Жук, З.Д. Сич / Навч. посіб. К. – 2011. – 450 с.

2. Кондратенко С.І. Оцінка дії регуляторів росту «Дорсай» і «Юпітер» на рослин вегетативної фази розвитку капусти червоноголової (*Brassica capitata* Lizg. var *rubra*) / С.І. Кондратенко, Т.В. Чернишенко // Овочівництво і баштанництво. – Х., 2007. – Вип. 53. – С. 338-354.

3. Кораблев Ю. Подготовка маточников капусты к высадке в грунт // Картофель и овощи. – М. : Колос. – 1971. – № 3. – С. 33.

4. Лизгунова Т.В. Семеноводство овощных культур и кормовых корнеплодов. – М. : Сельхозгиз, 1954. – 383 с.

5. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві (видання третє, перероблене і доповнене) / За ред. Г.Л. Бондаренка, К.І. Яковенка. – Х. : Основа, ІОБ УААН, 2001. – 366 с.

6. Полегаев В.И. Повышение приживаемости и семенной продуктивности кочерыг кочанной капусты при обработке ауксинами // Известия ТСХА. – 1990. – Вып. 5. – С. 106.

7. Скрипников Ю.Г. Влияние обработки маточников капусты ростовыми веществами на отрастание корневой системы и урожайность ее семян. / Ю.Г. Скрипников // Агрехимия. – 1977. – № 12. – С. 99.

О.Ю. Кузь

Ефективність використання роста активуючих речовин в передпосадочній підготовці маточників для підвищення урожайності насіння капусти краснокочанної.

Резюме. Изложены результаты эффективности использования роста активующих веществ в передпосадочной подготовке маточников капусты краснокочанной в растворе болтушки, их влияние на приживаемость и урожайность семян.

О. Ю. Куз

Effectiveness usages activating growth materials in prelanding preparation of queen cells for an increase yield of seeds of cabbage red head.

Summary. Outcomes of productivity activating growth materials in prelanding preparation of queen cells of cabbage of the red head talker in solution, their agency on a viability and yielding ability of seeds are set up.

1. – Біометричні показники насінників капусти червоноголової після передпосадкової обробки маточників рістактивуючими речовинами, (середнє за 2008-2010 рр.)

Рістактивуюча речовина	Висота насінника, см	Кількість пагонів на рослині, шт.		Кількість стручків, шт.	Насіннева продуктивність, г / рослину
		першого порядку	другого порядку		
Бовтанка (контроль)	63	10	9	400	12,7
Бовтанка+ Марс EL	80	16	15	530	16,3
Бовтанка + ІО _ц К	77	15	13	490	14,5
Бовтанка+Марс EL +ІО _ц К	90	20	17	650	17,8

2. – Вплив передпосадкової обробки маточників капусти червоноголової рістактивуючими речовинами на приживлюваність рослин і урожайність насіння, (середнє за 2008-2010 рр.)

Рістактивуюча речовина	Приживлюваність, %				Урожайність насіння, кг/га				
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	середнє	2008 р.	2009 р.	2010 р.	середнє	+ - до контролю
Бовтанка (контроль)	83	75	75	77	283,2	156,5	124,5	188	-
Бовтанка + Марс EL	92	88	87	89	492,0	231,0	128,5	283	+95
Бовтанка + ІО _ц К	90	85	85	86	366,75	222,2	125,0	238	+50,0
Бовтанка + Марс EL + ІО _ц К	95	92	90	92	539,75	236,0	140,0	305	+117
НІР ₀₅	1,88	3,99	3,62		26,84	14,42	4,69		